

VAN NUL TOT NU

DOOR ALFONS BRUEKERS, STICHTING GESCHIEDSCHRIJVING NEDERWEERT

Er gloort nog hoop voor Zwarte Piet

Het zat er aan te komen. Kortgeleden zijn openbare bibliotheken in Nederland begonnen met het weghalen van boeken waarin de Zwarte Piet figureert. 'Bibliotheken bewegen mee met het maatschappelijk debat', heet dat heel politiek correct. De actie op zich past in een lange traditie, want de wereldgeschiedenis is vol van verboden boeken, boekverbrandingen en (zelf-)censuur.

In 1948 ontvingen de Nederlandse scholen een schrijven van het Ministerie van Openbare Kunsten en Wetenschappen. Daarin werden zij geïnstrueerd om de verspreiding van 'beeldromans' (strips) tegen te gaan. Die werden namelijk beschouwd als zeer schadelijk voor de jeugd en genoemd als voorbeeld van waardeloze en criminaliteit uitlokkende jeugdlectuur. Strips moesten van overheidswege worden verwijderd uit de collecties. Toen in 1952 de Nederlandstalige *Donald Duck* verscheen, liep dat dan ook lang niet van een leien dakje.

Zedeloze romans

Een van de bekendste voorbeelden van boekencensuur in Nederweert betrof schrijver Herman Maas. Gedurende zijn Nederweertse periode (1903-1911) was hij onderwijzer in Ospel en schreef hij drie van zijn bekendste romans: *Verstoorting*, *Goud van de Peel* en *Landelijke Eenvoud*. Daarin hekelde hij de sociale wantoestanden en de onderdrukking van de kleine man. Kerk- en gemeentebestuur vielen over hem heen. Zelfs tot in de Tweede Kamer werd gedebatteerd over oproerkraaijer Maas, 'de schrijver van zedeloze romans'. Vanaf de kansel werd over Maas geprekeerd en verboden de pastoors hun parochianen om boeken van Maas in huis te hebben, laat staan te lezen. Niet iedereen liet zich daar wat aan gelegen zijn. Twee collega's van Maas in Ospel, de onderwijzers Louis Ververs en Mathieu Hermans, hadden in 1910 illegaal het boek *Landelijke Eenvoud* aangeschaft. Zij wilden zich zelf een beeld kunnen vormen over hun verguisde collega. Toen Hermans tijdens een Ospelse koorrepe-

Schrijver Herman Maas woonde in huize 'de Houtmolen' en schreef daar zijn meest bekende romans.
FOTO ARCHIEF SGN

titie zichzelf versprak en moest bekennen dat hij het boek van Ververs geleend en gelezen had, kregen zij bezoek van een opgewonden kapelaan Theelen. Die kwam het 'goddeloze en zedeloze' boek met veel bombarie confisceren. „*Det boek van Maas, det mot ich hebbe*”, had hij gebriest. De beide onderwijzers weigerden het boek af te geven maar telden hun ook hun zegeningen. Nadat ze het gelezen hadden leverden ze hun exemplaar alsnog in op de kapelanie. „Wij hadden beiden geen aanleg voor het martelaarschap”, gaf Ververs vele jaren later in zijn memoires toe.

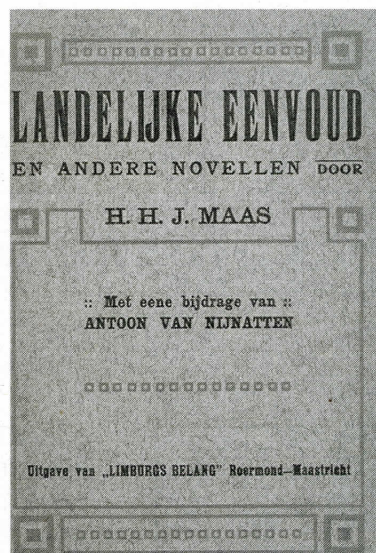
Suggestieve titels

In 1953 hanteerde de Nederweertse Sint Vincentiusbibliotheek voor de 'veiligheid' nog een benedengrens van 16 jaar voor boekenleners zodat kinderen en pubers niet hoefden te worden blootgesteld aan lectuur die niet voor hen geschikt werd geacht. De in dat jaar uitgegeven boekencatalogus ademt zoetsappigheid uit. Herman Maas schitterde in het assortiment natuurlijk door afwezigheid. Hetzelfde gold voor stripboeken, die volledig taboe waren. Ro-

mans met suggestieve titels, zoals *Voorspel* en *Een meisje te koop*, suggereerden meer dan dat ze waar-

maakten en werden getolereerd. De basis voor de zelfcensuur was de zogenaamde 'Index' van het Vaticaan. Op die lijst van verboden schrijvers stonden tot 1966 niet alleen wereldberoemde schrijvers als Zola, Marx en Sartre, maar ook veel Nederlandse schrijvers zoals Walschap.

In 1967 werd in het nieuwe gemeenschapshuis De Pinnenhof ook een bibliotheek gevestigd. Vol trots schreef het stichtingsbestuur over de duizenden boeken in haar collectie. Maar, zo benadrukte zij in hetzelfde bericht, 'het pas verschenen 'werk' (de neerbuigende aanhangstekens waren van het bibliotheekbestuur...) *Ik-Jan Cremer* zul je daar terecht niet aantreffen'. Terwijl van het anarchistische werk van Cremer honderdduizenden exemplaren over de toonbank gingen, moest Nederweert nog wenen aan schrijvers als Cremer en Wolkers. Het zou nog wel enkele jaren duren voordat ook de bibliotheek in Nederweert haar onschuld verloor. Herman Maas, Jan Cremer en *Donald Duck* kwamen weer terug. Er gloort dus nog hoop voor Zwarte Piet...

Titelpagina van het boek 'Landelijke Eenvoud' van Herman Maas in zijn Nederweertse tijd (1910).
FOTO'S ARCHIEF SGN